

HUDUDLAR BO'YICHA AHOLINING IQTISODIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MASALALARI

Atamurodova Rajaboy

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti 1-kurs magistranti.

ANNOTATSIYA

Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida hududlarda aholi va tadbirkorlar shu jumladan kichik biznes egalarining moliyaviy savodligini oshirishga alohida e'tibor berilmoqda. Iqtisodiy savodxon bo'lgan har bir kishi o'z mablag'larini to'g'ri taqsimlay oladi va xarajatlarni rejasini ham to'g'ri tuza oladi. Mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishi ham bevosita aholining iqtisodiy savodxonligiga bo'g'lik. Moliyaviy savodxonlik aholining turmush farovonligini oshiradi hamda hududlarda kambag'allik darajasini ham qisqartirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Iqtisodiy savodxonlik, investitsiya, moliyaviy barqarorlik, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy o'sish.

ANNOTATION

In the conditions of a modern market economy, special attention is paid to improving the financial literacy of the population and entrepreneurs, including small business owners, in the regions. Everyone who is economically literate can correctly allocate their funds and correctly plan their expenses. The stable economic development of the country is also directly dependent on the economic literacy of the population. Financial literacy increases the well-being of the population and helps reduce the level of poverty in the regions.

Keywords: Economic literacy, investment, financial stability, small business and private entrepreneurship, economic growth.

АННОТАЦИЯ

В условиях современной рыночной экономики особое внимание уделяется повышению финансовой грамотности населения и предпринимателей, в том числе владельцев малого бизнеса, в регионах. Любой человек, обладающий финансовой грамотностью, может правильно распределить свои средства и

составить план расходов. Устойчивое экономическое развитие страны также напрямую зависит от экономической грамотности населения. Финансовая грамотность повышает благосостояние населения и способствует сокращению бедности в регионах.

Ключевые слова: Экономическая грамотность, инвестиции, финансовая устойчивость, малый бизнес и частное предпринимательство, экономический рост.

Aholining iqtisodiy savodxonligini oshirish va iqtisodiy savodxonlik to'g'risida turli iqtisodchi olimlar o'zlarining fikr-mulohazalarini bildirib o'tgan. "Moliyaviy savodxonlik kategoriyasini fuqaroning moliyaviy mahsulotlar va xizmatlar bozorida aktiv pozitsiyasini egallashi, jamiyatda o'zi va oila a'zolarining moliyaviy farovonligini oshirish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalari majmuasi sifatida namoyon bo'ladigan insoniy fazilati sifatida ta'riflaydi" (Vaxobov, Xojibakiev, 2022).¹

Tadqiqotchi Teshaboyeva (2022) aholi moliyaviy savodxonligining o'sishi uning o'z moliyaviy mablag'larini rejalashtirish, daromad va xarajatlarini tartibga solish, turli moliyaviy instrumentlardan foydalana olish borasidagi bilim, malaka va ko'nikmalarining kengayib va takomillashib borishini anglatar ekan, bu o'z navbatida mamlakatdagi tadbirkorlik faoliyati va aholi daromadlar darajasini oshirishga o'z ta'sirini ko'rsatishini ta'kidlaydi (Teshabayeva, 2022).²

"Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish masalasini uning darajasiga ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillarni aniqlamasdan turib hal etib bo'lmaydi. Shunga ko'ra u quyidagi omillarni ajratib ko'rsatadi:

- 1) mamlakatdagi iqtisodiy ta'lim darajasi;
- 2) moliyaviy infratuzilmaning mavjudligi va rivojlanganlik darajasi;
- 3) aholining iqtisodiyotga ishonchi darajasi;

¹Вахабов Абдурахим Васикович, Хажибакiev Шухрат Хўжаёрович (2022) Истеъмолчиларнинг молиявий саводxonлик даражасини ошириш муаммолари // Экономика и финансы (Узбекистан). №4 (152).

² Тешабаева О. Н. и др. (2022) Аҳоли молиявий саводxonлиги ўсишининг тadbirkorlik фаолияти ва даромадлар даражасининг ошишига таъсири //Gospodarka i Innovatsje. – Т. 29.

4) moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari (Voskonyan, 2022).”³

Umumiy xulosa qilib aytishimiz mumkinki, iqtisodiy savodxonlik -bu aholining o'z moliyaviy mablag'larini o'zi boshqara olishi, moliyaviy mustaqil bo'lishi hamda xarajatlar va daromadlar rejasini tuza olishi, daromadlarini to'g'ri investitsion loyihalarga yo'naltira olishidir.

Bugungi kunda mamlakatimizda aholining iqtisodiy savodxonligini oshirish jarayonlariga alohida e'tibor qilinmoqda., O'zbekiston Savdo-sanoat palatasi, Jahon Banki guruhi moliyalar va bozorlar bo'yicha departamentining Markaziy Osiyo va Ozarbayjonda moliyaviy infratuzilmani mustahkamlash bo'yicha loyihasi, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2014-yil 11-iyuldagi qaroriga muvofiq “O'zbekistonda aholining moliyaviy savodxonligini oshirish” loyihasi Xalqaro moliya korporatsiyasi, Savdo-sanoat palatasi va “Norma” professional rivojlanish markazi tomonidan “Tadbirkorlar va aholining moliyaviy savodxonligini oshirish” dasturi yo'lga qo'yilgan. 2018-yil 17-avgustda O'zbekiston Markaziy banki Boshqaruvi Moliyaviy ommaboplik alliansiga (Alliance for Financial Inclusion) a'zo bo'lish to'g'risida qaror qabul qildi. Shular qatorida 2025 -yilda amalga oshirilayotgan “MOLIYAVIY SAVODXON MAHALLLA” loyihasi alohida e'tiborga loyiq sanaladi. Ushbu loyiha davomida mahallada istiqomat qiluvchi aholi moliyaviy savodxonlik asoslari, jamg'arma va investitsiya hamda byudjetni rejalashtirish kabi mavzular haqida batafsil ma'lumotlarga ega bo'ladilar.

“Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasida moliyaviy savodxonlik darajasini oshirishga qaratilgan e'tibor oshib bormoqda. Bu o'z navbatida, iqtisodiy taraqqiyotining eng muhim omili hisoblangan fuqarolarning hayot sifati va farovonligini oshirishga xizmat qiladi. "Finlit.uz" axborot-ta'lim resursi - bu moliya va iqtisodiyot sohasidagi asosiy bilimlarni o'qitish uchun mo'ljallangan veb-sayt. Resursning asosiy maqsadi moliyaviy savodxonlikni oshirish va fuqarolarning moliyaviy xulq-atvorlarini shakllantirishdir.

Har bir foydalanuvchi o'zini qiziqtirgan mavzu bo'yicha tegishli ma'lumotlarni topishi mumkin. Ma'lumotlar turli shakllarda taqdim etiladi: maqolalar, videolar, ekspertlar fikri, tez-tez beriladigan savollarga javoblar va infografika. Bundan tashqari,

³ Восканян Р.О. (2018) Финансовая грамотность как условие формирования

ushbu resurs depozit va kredit kalkulyatorlari, so'rovnomalar va anketalar kabi interaktiv xizmatlarni ham taqdim etadi.⁴

1-rasm.Moliyaviy savodxonlik bo'yicha loyihalar

Yuqorida keltirilgan rasmni tahlil qiladigan bo'lsak moliyaviy savodxonlik boyicha loyihalar quyidagi guruhlarga ajratilganini ko'rishimiz mumkin:

- media loyihalari
- moliyaviy ta'lim
- “Edutainment” loyihalari
- multiplikator ta'siriga ega loyihalari
- hududlardagi terninglar
- GMW/WSD xalqaro kompaniyalari
- xalqaro hamkorlik

⁴ Finlit.uz

Umumiy qilib aytadigan bo'lsak iqtisodiy savodlik aholining moliyaviy mustaqillikha erishishida asosiy kalit vazifasini bajaradi. Aholi orasida qanchalik moliyaviy savodxonlik darajasi oshib borsa aholi daromadlari to'g'ri taqsimlanada va investitsiyaviy faoliyat ham oshib boradi. Daromadlar va xarajatlar rejasi to'g'ri tuzilishi daromadlarning oshishiga yordam beradi. Shuning uchun ham hozirgi iqtisodiy sharoitda nafaqat yoshlar balki yoshi kattalar ham iqtisodiy savodxon bo'lishga harakat qilishlari lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

1. Вахабов Абдурахим Васикович, Хажибакиев Шухрат Хўжаёрович (2022) Истеъмолчиларнинг молиявий саводхонлик даражасини ошириш муаммолари // Экономика и финансы (Узбекистан). №4 (152).
2. Тешабаева О. Н. и др. (2022) Аҳоли молиявий саводхонлиги ўсишининг тадбиркорлик фаолияти ва даромадлар даражасининг ошишига таъсири //Gospodarka i Innowacje. – Т. 29.
3. Восканян Р.О. (2018) Финансовая грамотность как условие формирования
4. финансовой культуры. Azimuth of Scientific Research: Economics and Administration. Т. 7. № 1(22)
5. Finlit.uz